

УДК 070

ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРОВОЇ ПАЛІТРИ У МІСЦЕВІЙ МОЛОДІЖНІЙ ПРЕСІ 60 – 90-х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ

Марія Дяченко
(Запоріжжя)

У статті досліджуються особливості функціонування та різновиди інформаційних жанрів у місцевій молодіжній пресі на матеріалі газет „Комсомолец Запоріжжя” та „МИГ”.

Ключові слова: бесіда, замітка, звіт, інтерв'ю, новина, преса, репортаж, хроніка.

В статье исследуются особенности функционирования и разновидности информационных жанров в молодежной местной печати на материале газет „Комсомолец Запорожья” и „МИГ”.

Ключевые слова: беседа, заметка, отчет, интервью, новость, пресса, репортаж, хроника.

The article deals with the peculiarities of functioning and varieties of information genres in local youth press on the material of the newspapers „Комсомолец Запоріжжя” and „МИГ”.

Key words: talk, note, report, interview, news, press, reporting, chronicle.

Постановка проблеми. Розвиток інформаційно-жанрової палітри молодіжної газети, як і усієї преси загалом, відбувався під пріоритетами високої ідейності, партійності, народності, масовості, критики і самокритики, оскільки читачами таких видань були переважно молоді люди, комсомольці,

юні будівники комунізму, як тоді вважалося. Така ідейна спрямованість не могла не позначитися на особливостях функціонування інформаційних жанрів, їх різновидах та специфічному призначенні для певної вікової категорії читацької аудиторії.

Вивченню жанрів молодіжної газетипевною мірою приділяли увагу науковці та журналісти-практики, зокрема А.М.Гребеніна, З.М.Налбандян, Г.Г.Шуйська, В.Н.Ганичев, Я.Н.Засурський, В.А.Фронін запорізькі науковці: І.Герман, В.Т.Хітрова і журналіст-практик В.Московцева.

Актуальність дослідження. Жанрова палітра молодіжних регіональних видань, як і уся місцева преса другої половини – кінця ХХ століття досі не була об'єктом спеціального комплексного наукового дослідження, чим пояснюється експліцитність вибору предмета нашого аналізу: обласні молодіжні газети „Комсомолец Запоріжжя”¹, „МИГ”.

Мета статті – відстежити на матеріалі вище зазначених молодіжних видань специфіку та особливості функціонування інформаційних жанрів, їх різновиди на шпальтах регіональної преси.

Виклад основного матеріалу. Жанрова палітра молодіжної газети 60-х – 80-х років ХХ століття розвивалася у тісному зв'язку з формуванням ідейно-тематичного комплексу відповідно до суспільних реалій і завдань комуністичного виховання молоді: ідейно-теоретичного, трудового морального, військово-патріотичного, інтернаціонального, естетичного, правового, фізичного, виховання у комсомольців дисципліни і свідомості.

Той чи інший тематичний напрямок постає у газетному номері у вигляді матеріалів різних жанрів публіцистики. Оперативна інформація на шпальтах „Комсомольця Запоріжжя” була двох видів: загальна (повідомлення про різні аспекти життя країни, міжнародне положення) і специфічно молодіжна, що відображала події, факти з життя комсомольців і молоді та була домінуючою на сторінках газети, адресувалася молодому читачеві.

---

¹ далі назву газети „Комсомолец Запоріжжя” подаємо КЗ

Найбільш розповсюдженим різновидом інформаційних жанрів була коротка замітка на 10 – 30 рядків. Часто замітки подавалися підбіркою, інколи – під постійними рубриками: „Прогуляний день – злодію брат” (Ю.Худяков „А, може, номер пройде?” // КЗ, 3 березня 1970 р.), „Сфері обслуговування – комсомольську турботу” (Ю.Гаєв „Сума складових”, І.Василенко „Веселе дозвілля – справа серйозна” // КЗ, 3 липня 1980 р.), „Людина серед людей” (Л.Павлова „Наша мета – переконаність”, Л.Ткаченко „Ціна доброго настрою” // КЗ, 7 серпня 1980 р.), „Гострий сигнал” (В.Челишев „Зроби сам” // КЗ, 15 липня 1980 р.), „Виробничі вожаті” (Л.Кусакова „Є у нас старші друзі” // КЗ, 17 липня 1980 р.), „Абітурієнт – 80” (А.Векленко „Знайди свого синього птаха” // КЗ, 17 липня 1980 р.), „Трудове літо школярів” (Ю.Артеменко „Сонце, море, винограді ми” // КЗ, 17 липня 1980 р.).

Основою інформаційних заміток в молодіжній газеті були факти, події з життя юнаків та дівчат регіону і країни взагалі – так, на передодні XXVI з’їзду КПРС, в гарячий період жнив під рубрикою „ XXVI з’їзду КПРС – натхненну працю, творчу активність молоді” газета опублікувала підбірку заміток про активну життєву позицію запорізьких комсомольців (В. Танасов „Зірочки на бункерах комбайнів”, Д.Гонтар „У спадок візьміть поле”, І.Батрак „Ми готові” // КЗ, 3 липня 1980 р., В.Нордов „Після служби – за кермом „Ниви” // КЗ, 5 липня 1980 р., Л.Федько „Робота плюс задоволення” // КЗ, 12 липня 1980 р.). А під час підготовки і проведення XII Всесвітнього фестивалю у Москві в газеті з’явилися нові рубрики: „Делегати XII Всесвітнього фестивалю” (А.Широкова „Суто чоловіча справа” // КЗ, 20 липня 1985 р.), „Фестиваль у Москві – фестиваль скрізь” (А.Кузнецов „Студентська програма фестивалю”, А.Корж „Святкові моделі” // КЗ, 13 квітня 1985 р., М.Виборнова „І робота, і карнавал”, Г.Дорохова „На честь форуму молоді”, С.Гасанбеков „Ці дні не забудуться”, Т.Губенко „Вітаємо зустріч молоді” // КЗ, 1 серпня 1985 р.), на XII фестивалі (А.Дібро, К.Орленко „З думою про мир”, В.Куликов „Зміцнюй єдність, молодь!”, Г.Ханов

„Об’єднатися, щоб творити”, В.Іткін „Ми і добросусідство в Європі” // КЗ, 3 серпня 1985 р.).

В середньому молодіжна газета 60 – 70-х років публікувала 9 – 12 заміток з життя молоді запорізького регіону, що стисло, але оперативно повідомляли про трудові здобутки (В.Жаров „Кукурудзу вирощуватимуть комплексні ланки” // КЗ, 13 січня 1961 р., І. Проскуркін „На жнивах – разом з сином”, А.Шеставін „В добру путь, хлібороби”, В.Кам’янський, „Тридцять дві турботи” // КЗ, 3 липня 1980 р.), про комсомольський дух соціалістичного змагання (А.Зінченко „П’ятирічка – є!” // КЗ, 5 травня 1970 р., Л.Янюк „Змагання – це дерзання” // КЗ, 10 січня 1970 р., Т. Курочкіна „Випробувати себе, Г.Ахтіманов „Мета – перемога” // КЗ, 10 липня 1980 р.), про дозвілля молоді (А.Векленко „Нумо, дівчата!” // КЗ, 7 серпня 1980 р., О.Шнуренко „Гренада” моя” // КЗ 21 серпня 1980 р., М.Вікторов „Такі в Приморську дівчата” // КЗ, 3 липня 1980 р.), про інтернаціональну дружбу та культурне життя (І.Тимохін „Гість школи – журналіст”, Ю.Гаєв „Незвичайна конференція” // КЗ, 5 травня 1970 р.).

Короткі інформаційні повідомлення в молодіжній газеті публікувалися під рубриками: „Молодіжні новини” („Іграшка для школярів”// КЗ, 30 липня 1985 р.), „Новини кооператорів” („Ігри з комп’ютером”// КЗ, 21 січня 1980 р.), „Міські новини” („Відчинив двері магазин”, „Новий трамвай”// КЗ, 18 лютого 1989 р., „Нова АТС”, „Третє народження”, „Екологічний вечір”// КЗ, 4 лютого 1989 р.), „Новини культурного життя”(„Вклоняємось Кобзареві”, „У нашій вітальні”// КЗ, 11 березня 1989 р., „В залі знаходились чотири президенти ”, „Хороші книги й низькі ціни”// „МИГ”, 3 лютого 1996 р.), „Спортивні новини” („Головна подія дня”, „Приймається одноголосно...”// КЗ, 14 січня 1989 р., „Перемога нічия”, „Стартує вища ліга”// КЗ, 25 березня 1989 р.), „Свято після свята...”// КЗ, 11 березня 1989 р., „Козачка ЗАЛК” – чемпіон України”// „МИГ”, 2 квітня 1997 р.), „Новини ДАІ” („Водії, затягніть ремні тугіше”²// „МИГ”, 16 березня 1996 р.), „Книжкові новини” („Мелодії

---

² Переклад автора

військової слави” //6 липня 1985 р.), „Провінційні новини” („Доля пологівського герба зависла у повітрі”³, „І grimнула громовиця”⁴// „МИГ”, 24 листопада 1990 р., „Куди відходить Молочанськ...”⁵// „МИГ”, 24 листопада 1990 р., „Монастирська хатина”// „МИГ”, 3 лютого 1996 р.).

У 90-х роках на шпальтах молодіжної газети існував і такий різновид заміток, як хронікальне повідомлення (надзвичайно стисла інформація про події), що зустрічається під рубрикою „Світська хроніка” (О.Шемтов „Б.Єльцин і А.Горбунов: чоловічі ігри на свіжому повітрі”⁶// КЗ, 22 вересня 1990 р., І.Селезньова „Сірі очі нагадують яблука на снігу...”⁷//„МИГ”, 28 червня 1996 р.).

Репортаж – один з найпопулярніших і найефективніших жанрів молодіжної газети, що пояснюється його широкими можливостями: відображення події у тому вигляді, в якому вона відбувалася насправді, що дає читачеві змогу побачити її очима безпосереднього спостерігача або навіть учасника; поєднання оперативної передачі інформації з її аналізом; створення ефекту присутності на місці події, про яку йдеться у репортажі; спонукання читача до співпереживання шляхом викладу динаміки ситуації чи авторських переживань з приводу відображеної події.

Репортажному дискурсу молодіжної газети була властива просторово-часова дискретність і умовність, документальність, образна аналітичність, динамічність, „наочність”, емоційно-забарвлена стилістика, активна позиція автора

Тематика газетних репортажів у регіональних виданнях для молоді надзвичайно різноманітна, у них відображені всі сторони радянської дійсності. Основна тема – відображення етапів створення так званого розвинутого соціалістичного суспільства виховання нової людини, будівника комуністичного суспільства. В газеті „Комсомолец Запоріжжя” існували

---

³ Переклад автора

⁴ Переклад автора

⁵ Переклад автора

⁶ Переклад автора

⁷ Переклад автора

постійні рубрики: „Репортаж з поля” (О.Михайлюта „Комбайн №16”// КЗ, 18 липня 1985 р.), „Репортаж з гарячої точки”(Ю.Акімов „А тим часом в машинному залі”// КЗ, 26 лютого 1983 р., О.Савенко „Цех посеред села”// КЗ, 13 липня 1985 р.).

Надзвичайно широким був діапазон репортажного простору, що свідчило про різнобічність тематико-проблемного комплексу і всеохоплююче відтворення радянської дійсності: репортаж з борту яхти (Ю.Артеменко „Мрія під вітрилами”// КЗ, 24 травня 1986 р.), репортаж зі школи (В.Селиванов „Рік новий, радощі нові”// КЗ, 13 січня 1961 р.), із „Сільгосптехніки” (О.Михайлюта „У першу чергу”// КЗ, 25 липня 1985 р.), з каналізаційної труби (Н.Кузьменко „Чайки над... фекаліями ”// КЗ, 17 листопада 1990 р.); із Лужників (Л.Бернаскон, В.Куликов, В.Михальченко „Дай руку на дружбу, земле!”// КЗ, 6 травня 1985 р.), „репортаж із оселі сучасного астролога” (С.Бубнова „Комсомольці бісові душу задарма не віддають”// КЗ, 8 грудня 1990 р.).

На шпальтах регіональної преси можна було зустріти актуальний репортаж , колективний міжрайонний репортаж (В.Соймик, А.Векленко, Л.Кусаков, Т.Курочкіна (Запоріжжя, Мелітополь, Бердянськ, Оріхів) „Пишаються у цеглі і бетоні автографи студентів будзагонів”// КЗ, 14 серпня 1980 р.); афганський репортаж (В.Макаряков „Справжнє обличчя захисників ісламу”// КЗ, 12 серпня 1980 р.); святковий (А.Плясовиця „Парад звитяжжя і натхнення” – репортаж із театралізованого свята-маніфестації// КЗ, 10 жовтня 1978р., Г.Літневський „Литаври комсомольського свята” – репортаж із святкування 60-річчя ВЛКСМ у Запоріжжі // КЗ, 31 жовтня 1978 р., А.Плясовиця „Жовтневий марш запоріжців” – репортаж зі святкової демонстрації трудящих Запоріжжя// КЗ, 11 листопада 1978 року); напівказковий (Ф.Панченко „Пора новолітування” – репортаж зайчика// КЗ, 1 січня 1973 р.); „щось у дусі репортажу” (В.Морозова „Де музика бере початок?..”// КЗ, 8 грудня 1990 р.); суботній репортаж (Ю.Артеменко „Щасливий перший номер”// КЗ, 20 липня 1985 р., Д. Шилін „Здрастуй,

університет!”// КЗ, 3 серпня 1985 р., Н.Бузильова, „Індивідуальність, і не лише вона”// КЗ, 11 березня 1989 р.), весняний репортаж з діалогами та перебільшеннями („Букет для запоріжців” КЗ, 26 березня 1983р.); літній (К.Чурсіна „Сатурн ” із сонцем і дощем ”// КЗ, 21 липня 1990 р.); фоторепортаж (В.Ісаєнко „Рай та й годі”// КЗ, 21 січня 1989 р., Ю.Гулий „Народний депутат – депутат від народу”// КЗ, 11 лютого 1989 р.); репортаж-нарис (В.Челишев „Спіймай золоту хвилю” (Зустрічі... Враження... Нотатки...) // КЗ, 24 липня 1980 р.); репортаж-серіал (Н.Сушко „Я глина, я раба твоя...” – „репортаж перший”// КЗ, 10 березня 1973 р., „принеси в жертву сина свого...” – „репортаж другий”// 13 березня 1973 р., „Дві з матір’ю, одна з батьком...” – „репортаж третій”// 17 березня 1973 р.).

Багата палітра і різноманітність форм репортажного дискурсу в запорізькій молодіжній пресі II половини ХХ століття – яскраве свідчення існування внутрішньожанрових різновидів газетного репортажу, що ще недостатньо вивчені нашим журналістикознавством.

Розповсюдженим жанром на шпальтах молодіжної газети був і звіт, який ніс інформацію про пленуми обкомів КПРС та ВЛКСМ, комсомольські з’їзди, конференції, наради молодих передовиків та новаторів, звітно-виборчі збори, Ленінські уроки, засідання бюро комітетів ВЛКСМ, що визначало специфіку змісту цього жанру у газеті. Використовувалися переважно традиційні форми звітів: загальні інформаційні і тематичні, зустрічалися й аналітичні та проблемні, вони публікувалися під рубриками: „Комсомольське життя”, „Черга денна”, „Золотий колос”, „Герої жнивного лану”, „Позивні ударних будов”, „Інфомсектор КЗ”, „Соцзмагання: проблема”, „Переможців визначено”. „Порядок денний: 1.Звіт 2.Вибори”, „Трудовий семестр”, „П’ятиріччі – ударний фініш”, „Рапорт радянської молоді”.

Нерідко звіти у молодіжній газеті мали великий об’єм, що було результатом детального описування події, переказу доповідей, що знижувало виховний ефект публікації та інтерес читачів.

Спостереження за палітрою інформаційних жанрів в газетах „Комсомолец Запоріжжя” та „МИГ” дають підстави стверджувати, що стійкий інтерес читацької аудиторії до жанру інтерв'ю спонукав до появи останнього майже в кожному номері молодіжної газети, як у II половині, так і наприкінці ХХ століття. Особливо привертають увагу інтерв'ю з передовиками виробництва, переможцями „модного” в 60-70-і роки соціалістичного змагання (А.Безвусий „Сільгосптехніка” перед стартом”//21 червня 1973 р., „Госпрозрахункова” паляниця: які радощі принесе вона споживачам і які турботи – виробничникам?”// КЗ, 4 березня 1979 р.), з комсомольськими активістами (А.Векленко „Відшукай живинку у ділі”//КЗ, 21 серпня 1980 р., А. Жучинський „Не кожному дано так щедро жити”// КЗ, 9 липня 1985 р.). Вони публікувалися під рубриками: „Наші інтерв'ю”, „Інтерв'ю з цікавою людиною”, „Інтерв'ю із компетентною людиною”.

Найвищим індексом частотності у 80-і – 90-і роки позначене „Актуальне інтерв'ю” (Ю.Артеменко „На контролі – якість”// КЗ, 3 серпня 1985 р., І.Січка „Переорієнтація”// 30 травня 1986 р., П.Соколов „Нове об'єднання зі старими хворобами”// 14 січня 1989 р., С. Володін „Чи вимирати місту?”// 21 липня 1990 р., Г.Дерибас „Чи обов'язково бути вегетаріанцем?”// 4 серпня 1990 р., Є.Бей „Ми вирішуємо ті ж самі завдання”⁸// „МИГ”, 10 січня 1996 р.).

Герой, який найчастіше зустрічається на сторінках молодіжної газети – видатна людина, з якої можна брати приклад, отримавши пряму відповідь на читацькі запити. Зазвичай інтерв'ю у молодіжній газеті оформлялося у вигляді діалогу, але розповсюджені також інтерв'ю-монолог, інтерв'ю – замальовка, доброзичливе інтерв'ю, колективне інтерв'ю, інтерв'ю на замовлення, інтерв'ю зі свідком події.

Існували й інші форми: бесіди з актуальних проблем („Бесіда М.Хрущова з першим космонавтом Ю.О.Гагаріним”// КЗ, 13 квітня 1961 р.), бесіди на міжнародні теми (В.Серов „Араби засуджують зговір”// КЗ, 14

---

⁸ Переклад автора

жовтня 1978 р., В.Сєров „Іран: корені кризи”// 23 листопада 1978 р.). публікувалися бесіди під рубриками: „Люди і хліб” (В.Супруненко „Повернення”// 31 липня 1980 р.), „Ідеологічне забезпечення жнив”(О.Стахова „Цінний „вантаж”// КЗ, 15 липня 1980 р.), „Почин”(Г.Літневський „На ланах – „Зміна”// КЗ, 17 липня 1980 р.), „Запрошуємо до розмови” (Л.Кусакова „Золота лихоманка”// КЗ, 13 листопада 1980 р.).

Висновки. Отже, палітра інформаційних жанрів на шпальтах молодіжної регіональної преси 60 – 90-х років ХХ століття була досить різноманітною, жанровою домінантою в цей період виступають замітка, репортаж, інтерв'ю, що визначало характер і особливості кожного номеру газети серйозно впливало на ідейно-політичне та моральне виховання молодих читачів.

Відсутність дослідження цієї теми відкриває перспективи подальшої роботи над вивченням та глибоким аналізом жанрової парадигми запорізької преси 60 – 90-х років ХХ століття, в тому числі – молодіжних газет, інтерес до яких поступово знижується внаслідок актуальності інших засобів комунікації (телебачення, інтернет, молодіжних радіостанцій)...

Література

1. Ваншєпберг З. Новинна журналістика: Навчальний посібник / За загал. ред. В.Ф.Іванова. — К.: Академія Української преси, 2004. — 262 с.
2. Московцева В.В. типологія друкованих засобів масової інформації: Навчально-методичний посібник із дисципліни спеціалізації „Газетна журналістика”. – Запоріжжя: ЗДУ, 2002. – 44 с.
3. Особенности работы в молодежной газете: Учебное пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности „Журналистика”/ А.М.Гребенина, З.М.Налбандян, Г.Г.Шуйська. – М.: Высшая школа, 1985. – 175 с.
4. Рабочая книга редактора районной газеты. Опыт. Методики. Рекомендации / Под ред. Я.Н.Засурского. – М.: Мысль, 1988.

5. Тертичный А.А. Жанры периодической печати: Учебное пособие для студентов вузов. – М.: Аспект-пресс, 2000. – 311с.